

Beoordelaars: Expertisegroep

Publicatiedatum: 02-07-2018

Doel: eenduidige voorwaarden voor een bad bevalling, zodat bad bevallingen op een veilige manier begeleid kunnen worden. Tevens is dit protocol informatief bedoeld. Enerzijds om zwangeren te kunnen counsellen in de keus voor een bad bevalling en anderzijds om handvatten te bieden bij het begeleiden van een bad bevalling.

Opgesteld door: Kraamverzorgenden teamrol zorginhoud en voorzitter expertisegroep

Bestemd voor: Kraamverzorgenden en Verloskundigen Geboortecentrum Sophia

Bevoegd om handelingen uit te voeren: Kraamverzorgenden en Verloskundigen Geboortecentrum Sophia

Inhoud:

Voordelen van bevallen in water

Bij een bad bevalling is er sprake van:

- Meer ontspanning, waardoor je meer endorfine aanmaakt. Endorfine heeft een pijnstillende werking waardoor je je weeën beter op kunt vangen en er minder behoefte is aan andere pijnstilling. Let op: na 2 uur in bad minder effectief, even uit bad en van houding wisselen, bv naar toilet dan opnieuw in bad en de werking van het warme water zal dan weer voor meer ontspanning zorgen (ondz: Waterbirth, J. Balaskas).
- De ontsluiting verloopt sneller als je in de actieve fase vanaf 5 cm in bad gaat zitten.
- Je beweegt makkelijker in bad.
- Snellere uitdrijving, minder perineumletsel doordat het warme water het perineum geleidelijk laat oprekken.
- Rustigere overgang voor de baby van vruchtwater, warm bad naar huid moeder.
- Positievare terugblik op bevalling

Contra-indicaties voor een bad bevalling

(Deze lijst is nooit uitputtend, dus bij twijfel overleg tussen verloskundige en zwangere)

- Maternale koorts > 38 graden en/of verdenking intra-uteriene infectie
- Diarree
- Maternale bloed-overdraagbare aandoeningen (HIV/hepatitis etc.) of onbekende status
- Gebroken vliezen en (nog) niet goed in partu
- Schouderdystocie in anamnese
- Geschat foetaal gewicht >4500 gram
- Niet mobiel genoeg om zelfstandig in en uit bad te komen

Voorwaarden

- Bij voorkeur worden de voor- en nadelen van een bad bevalling en de voorwaarden hiervoor al in de zwangerschap besproken. Hierbij worden in- en exclusiecriteria en de mogelijk positieve effecten besproken. Besproken wordt ook dat zodra er een contra-indicatie ontstaat, de zwangere zal worden gevraagd het bad te verlaten.
- Zwangeren kunnen in bad bevallen als de ontsluitingsfase en de uitdrijvingsfase ongestoord verlopen en er geen contra-indicaties aanwezig zijn (zie lijst hierboven).
- Een vrouw kan in bad wanneer ze in partu is en dat zelf graag wil, het is nooit te vroeg of te laat. Weeën zwakken niet af als je bij weinig ontsluiting in bad gaat.

- De zorgverlener moet het vertrouwen hebben dat baren in bad voor de zwangere een goede optie is.
- Er wordt van de partner verwacht (als deze betrokken is) dat deze meehelpt het bad opzetten en opruimen.

Benodigdheden

- Opblaasbad
- Opblaaspomp
- Doos met alle disposable benodigdheden
- Emmer om water uit het bad te halen als het wat is afgekoeld
- Handleiding
- Spiegel

Werkwijze – voorbereiding:**Ontsluiting:**

Alle vrouwen die in bad willen bevallen krijgen een bevallingspakket.

Het bevallingspakket bestaat uit:

- 1x Nieuwe binnenhoes
- 1x Waterslang non-toxic 10 meter
- 1x Aansluitstuk t.b.v. kraankoppelstuk
- 1x Anti-slipmatje
- 1x Schepnetje
- 1x Thermometer
- 1x Elektrische pomp (t.b.v. het legen van het bad, 50-60 min).
- 1x paar lange handschoenen

Zowel handschoenen als pakketten en bad zijn latex vrij en aanwezig op geboortekamer in de kast.

Werkwijze – uitvoering:**Opzetten, vullen bad en bijbehorende instructies & adviezen aan vrouw en partner**

- Kraamverzorgende en partner zetten bad op volgens handleiding, (aanwezig in elke geboortekamer). Let op: 15 min herrie opblaaspomp. Let op: 3e ring half opblazen, dan disposable hoes (witte doos) erover, dan verder opblazen.
- Kraamverzorgende en partner plaatsen bad naast het bed. Tussen bad en bed een antislipmatje neerleggen (zit in witte doos). Let op! Geen scherpe dingen op de vloer, geen scherpe materialen bij bad in de buurt.
- Let op! Houd de deur vrij: bij nood moet het bed uit de kamer kunnen worden gereden.
- Vullen duurt 30-45 minuten. Maak het water warm maar niet heet. 36-37 graden Celsius is ideaal. Meet en noteer ieder uur de watertemperatuur. Kouder water (<36°C) vergroot de kans op eerder inademen van de baby. Hoger dan 38°C vergroot de kans op maternale koorts, tensiedalingen en foetale tachycardie.
- Instrueer de vrouw en haar partner dat zij ontlasting en bloedstolsels zo snel mogelijk moeten verwijderen uit het water (schepnetje witte doos).
- Adviseer zwangere te blijven drinken en te blijven bewegen. Het warme water heeft hormonaal effect binnen 20 minuten en er is een piek na 90 minuten. Om deze reden wordt geadviseerd om de moeder elke 2 uur minimaal 30 minuten uit bad te laten komen. Het hormonale proces wordt dan gereactiveerd met een toename van oxytocineproductie. De moeder kan op dit moment gaan plassen en er kan een inwendig onderzoek plaatsvinden. Zo nodig kan het badwater verversd of aangevuld worden. Dit is slechts een advies, dus niet noodzakelijk.

- Vaginaal toucher en amniotomie is eventueel in bad mogelijk, door de moeder op haar rug te laten liggen en indien nodig haar bekken wat omhoog te laten kantelen.
- Barendende wordt bij voorkeur niet alleen in bad gelaten. Indien er (tijdelijk) geen partner aanwezig is moet er een zorgverlener bij de barendende blijven.
- Partner mag mee in bad, maar zodanig gekleed dat de hulpverleners zich niet ongemakkelijk voelen.

Veiligheid en hygiëne

- Tijdens een bad bevalling moet een geplastificeerd bordje op de deur van de Verloskamer worden gehangen: "Bad bevalling. Pas op, kan glad zijn".
- Er moet een krukje naast het bevalbad geplaatst worden, waarop de verloskundige plaats kan nemen (voor eventueel cortonen luisteren of VT).
- De verloskundige dient een schort en (lange) handschoenen tijdens de partus te dragen.

Uitdrijving:

- Raak het caput zo min mogelijk aan. Vordering kan (eventueel met een spiegel) onderwater gevolgd worden.
- Het ontwikkelen van de neonaat is niet altijd nodig, de bevalling kan hands-off plaatsvinden. Controleer alleen indien nodig op een eventuele omstrengeling.
- De geboorte van de baby dient volledig onder water te gebeuren, omdat contact met lucht de baby kan stimuleren tot ademen en kan leiden tot wateraspiratie. De baby wordt na de geboorte rustig door moeder (eventueel met hulp van de parteur) boven water gebracht (duur maximaal 30 seconden). Als de baby door het veranderen van houding tijdens de geboorte met lucht in aanraking komt dient de bevalling boven water te worden afgerond. Dit kan door de moeder te laten staan in bad.
- Indien afnavelen in vulva nodig is, wordt de moeder gevraagd te gaan staan, aangezien er bij het afnavelen in vulva onder water kans is op wateraspiratie.
- Indien er sprake is van een schouderdystocie wordt zo nodig overgegaan op (inwendige) handelingen in all-fours.
- De 1e Apgar-score gaat pas tellen vanaf het moment dat de baby aan de lucht is blootgesteld.

Post partum:

- Eenmaal boven water mag de baby niet opnieuw met het hoofd onder water gebracht worden. Uiteraard mag het lichaam wel onder water blijven. Droog het caput af en zet een mutsje op. Zoveel mogelijk tegen de moeder aanhouden. Overweeg gebruik van celstofmatjes om de baby warm te houden (natte handdoeken koelen af).
- Afnavelen in bad is mogelijk, maar wel boven water. Momenteel heeft het de voorkeur om dit op bed te doen, totdat er meer ervaring is.
- Geboorte placenta mag in bad, tenzij de duur > 15 min is, of bij ruimer vaginaal bloedverlies → dan de geboorte placenta op bed.
- Synto mag ook in bad intramusculair worden gegeven.
- Indien het perineum gehecht moet worden, dient dit 1 uur na het verlaten van het bad te gebeuren zodat het weefsel eerst kan revitaliseren (steviger worden).

Werkwijze – nazorg:**Na de bevalling:****Opruimen bad**

- Wanneer kraamvrouw uit bad is, direct starten met leeg laten lopen bad, middels pomp (witte doos).
- Aanvoerslang wordt afvoerslang. Van kraan loskoppelen en in toilet leggen. Let op: slang onder wc-bril plaatsen.
- Schoonmaken bad buitenste ringen en handvatten met huishoudelijk schoonmaakmiddel. Daarna bad even laten drogen.
- Grote stoppen eraf draaien om met opblaaspomp leeg laten lopen, door de slang op andere zijde pomp te plaatsen. Indien pomp geluid maakt dan pomp plaatsen tussen zitje en ring.
- Disposable artikelen: op het bad zelf en de insufflatiepomp na, is al het materiaal disposable. Na leegpompen van het bad dient al het disposable materiaal in de badhoes geplaatst te worden. Deze wordt vervolgens van het bad gehaald en met het restafval meegegeven.
- Bad kan 40 bevallingen mee, na bevalling een kruisje zetten op het afturflijstje in deur kast geboortekamer.
- Het bad wordt volgens de instructies opgevouwen en in de bijbehorende rugzak teruggeplaatst.

Na afsluiting partus, graag ervaringen registreren, zie vragenlijsten!

Bronvermelding/Literatuur:

Protocol bad bevalling in het Radboud ziekenhuis
Protocol bad bevalling Ikazia ziekenhuis
KNOV-richtlijn hygiëne en infectiepreventie onderwaterbevallingen
www.bevallingsbaden.nl